

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NÉPRAJZI ÁLLANDÓ BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATAI A NÉPRAJZI KIÁLLÍTÁSOK KÉRDÉSÉBEN

A Magyar Tudományos Akadémia Állandó Néprajzi Bizottsága több ízben foglalkozott a néprajzi kiállítások kérdéseivel, egyes kiállításokkal és általánosan egyaránt. A Bizottság kezdeményezése alapján a Múzeumi Központ ez év folyamán az 1950—51. évben rendezett valamennyi jelentősebb néprajzi kiállítást megvizsgáltatta, s a Bizottság által a szovjet néprajzi muzeológia eredményeinek szem előtt tartásával kidolgozott szempontok alapján azokról bírálatot készíttetett. Az így összegyűlt anyagból ez év májusában a Bizottság vitaülést rendezett, melyen a kiállításokat rendező néprajzi szakemberek zöme résztvett s az elhangzott felszólalások jelentősen előrevitték kiállításaink számos kérdését.

A Bizottságon belüli megbeszélések, a befutott bírálatok és a vitaülések alapján a Bizottság a kiállításokkal kapcsolatban az alábbi megállapításokat és határozatokat szögezte le 1952. szeptember 12-én tartott ülésén.

A magyar múzeumi terület — különösen a vidéki múzeumok —, a felszabadulás előtt a magyar tudományos élet legelhagyottabb területe volt. A felszabadulás múzeumaink előtt a fejlődés hatalmas lehetőségeit nyitotta meg. 1945—1949. között múzeumaink munkáját a fasiszta háború okozta károsodások eltüntetése és az anyag számbavétele foglalta le, s e mellett kiállítások rendezésére alig-alig jutott idő.

A fordulat éve érezte hatását a múzeumok vonalán és 1949-ben a múzeumi kiállítások területén is megindult a munka. Ez évtől kezdve kutatóink egyre jobban megismerték az élenjáró szovjet muzeológia eredményeit s kiállításaink rendezésében a szovjet múzeumok kiállítását tekintették példaképnek. 1950-ben megkezdte működését a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja és az eddig széteső múzeumi terület egységes elveken nyugvó irányítását kezébe vette. Ettől kezdve a dolgozók igényeinek megfelelően a Múzeumi Központ irányításával az ország múzeumainak legtöbbszörében új kiállítást rendeztek. Ez úgy valósulhatott meg, hogy Pártunk és Kormányzatunk az ötéves terv éveiben eddig soha nem látott támogatásban részesítette múzeumainkat.

Múzeumaink néprajzi kiállításai igyekeztek eleget tenni a felmerült követelményeknek és 1950-től kezdve az új néprajzi kiállítások hatalmas

előrehaladásáról tanúskodnak. A kiállítások eszmei színvonala, tudományos felépítése, technikai kivitele bizonyítja azt, hogy muzeológusaink megtették az első lépéseket a marxista-leninista tudományos munka útján, s néprajzi viszonylatban is megkezdődött a dialektikus materializmus alkotó alkalmazása. Néprajzi kiállításaink szakítottak a mult arisztokratizmusával s többé nem egy kis csoport, hanem az egész dolgozó nép igényeit figyelembevéve készültek. Az új kiállítások általában világosak, áttekinthetők, közérthetők, izlésesek és tanítóak.

Bár néprajzi kiállításaink a múzeumi munka komoly fejlődéséről tanúskodnak, mégis számos hibájuk és hiányosságuk állapítható meg, melyeknek kiküszöbölése előfeltétele a további fejlődésnek és haladásnak. Kiállításaink némelyikéből a multat s a jelen tekintve hiányzik a világos politikai állásfoglalás, még mindig felfedezhető a polgári álobjektivizmus hatása, a szocializmus építésének problémáitól való elszigetelődés. Ennek megnyilatkozása, hogy a jelen átalakulást csak kevés kiállításunk mutatja be. Új kiállításaink legtöbbjét nem előzte meg alapos, elmélyedt tudományos kutatás. Éppen ezért a paraszti osztálytagozódás kérdését csak a legkritkább esetben tudták megfelelő módon ábrázolni, mert a polgári kutatás, melyre ezek a kiállítások támaszkodtak, ezt a kérdést nem látta világosan. A kiállítások periódizációjának kérdésében nem alakult ki egységes állásfoglalás.

Figyelembevéve az elért eredményeket és a meglévő hiányosságokat a Bizottság a néprajzi múzeumi kiállító munka megjavítására az alábbi határozatokat hozza :

1. A magyar múzeumok néprajzi kiállításainak feladata az egész ország, tájegységek, nemzetiségek etnikai specifikumainak történeti kialakulásukban, összefüggésükben és fejlődésükben való bemutatása tárgyak segítségével, abból a célból, hogy a dolgozók széles tömegei számára harcoss politikai állásfoglalással tudományos ismereteket közvetítsen. Minden néprajzi kiállítás — a multa és jelenre vonatkozóan egyaránt — határozottan és világosan foglaljon állást a dolgozó nép érdekei mellett. A mult anyagából elsősorban azokat a vonásokat kell kiemelni, melyek a jelen harcaiban is tanulságul szolgálnak.

2. Minden néprajzi kiállítást alapos tudományos előkészítés, az eddigi irodalom feldolgozásának, értékelésének, a helyszínen végzett tárgy, feljegyzés és fényképgyűjtésnek kell megelőznie.

3. Törekedni kell arra, hogy minden múzeum állandó kiállításban mutassa be gyűjtési területének teljes néprajzi anyagát, a körzet népi kultúrájának teljes egészét. E mellett egy-egy témát bemutató időszaki és vándorkiállítások dolgozzák fel az egyes jellemző részkérdések teljes anyagát. Monografikus és tematikus kiállításoknál egyaránt kapjon különös hangsúlyt a népművészet. A kiállítás témájának kiválasztásakor a helyi párt- és tanácsszervek indítványait, a dolgozók alulról jövő kezdeményezéseit mindig figyelembe kell venni. Vidéki muzeumainkban a néprajzi kiállítások az eddigénél kapjanak nagyobb teret.

4. Az Európán kívüli népekkel kapcsolatos néprajzi kiállításokat az Országos Néprajzi Múzeum rendezi. Ennek célja az Európán kívüli területek népeinek áttekintő megismertetése, különös tekintettel az őstársadalmi formák bemutatására, illetve átalakulására: egy-egy egyetemes néprajzi probléma eseményeire. Vándorkiállítások segítségével ezeket a problémákat vidéken is mutassa be.

5. A néprajzi anyag bemutatásának periódizációjában a felszabadulás utáni magyar történetírásban elfogadott időszakbeosztás az irányadó. Minden esetben el kell választanunk a felszabadulás előtti és utáni korszakot.

6. A mult anyagának bemutatásában törekedjünk a paraszti osztálytagozódás tárgyakon keresztül való ábrázolására.

7. Feltétlenül törekednünk kell a szocializmus építése korszakának néprajzi eszközökkel való bemutatására, ez minden esetben megvalósítandó a teljes kiállításokban, de lehetőség szerint a részlet-kiállításokban is.

8. Az eddigi tapasztalatok során a folklór anyag alkalmazása kiállításainkon bevált, ezért a mult és jelen bemutatásánál egyaránt alkalmazandó.

9. Az állandó kiállításokhoz feltétlenül, az időszaki kiállításokhoz lehetőleg olyan vezetőket kell szerkeszteni, melyek a kiállításban felvetett problémákat szélesebb tudományos alapon tárgyalják.

10. A kiállítási tapasztalatok közlése és kicserélése érdekében szükséges egy muzeológiai folyóirat megindítása. Az eddigi néprajzi muzeológiai ismereteket egy néprajzi muzeológiai kézikönyvben kell összefoglalni, melyben a magyar anyagon kívül különös nyomatékkal kell ismertetni a Szovjetunió és a népi demokráciák néprajz-muzeológiájának eredményeit.

11. A szabadtéri múzeumok szervezése kérdésének megvizsgálását napirendre kell tűzni.

12. A néprajzi kiállítások mondanivalójukat elsősorban tárgyakra építik fel. Ezt csak kiegészíti a fénykép, rajz, grafikon és szöveg, ezek azonban csak segédeszközök a tárgyak mellett, szerepük másodrendű.

13. A néprajzi kiállítások technikai kivitelének a pontosságra, alaposágra és ízlésségre kell törekednie, mindig szem előtt tartva a szocialista művészet törvényeit.

14. A kiállítás felszerelésének (vitrinek, tárlók, alátétdobogók stb.) olyanak kell lennie, hogy az a tárgyak biztonságát, épségét és állagát kellően biztosítsa.